

1. Aula
Voldersstraat 9

2. Het Pand
Kruispunt Predikherenlei en
Hornstraat, op het brugje over de Leie

3. Justitiepaleis
Koophandelsplein

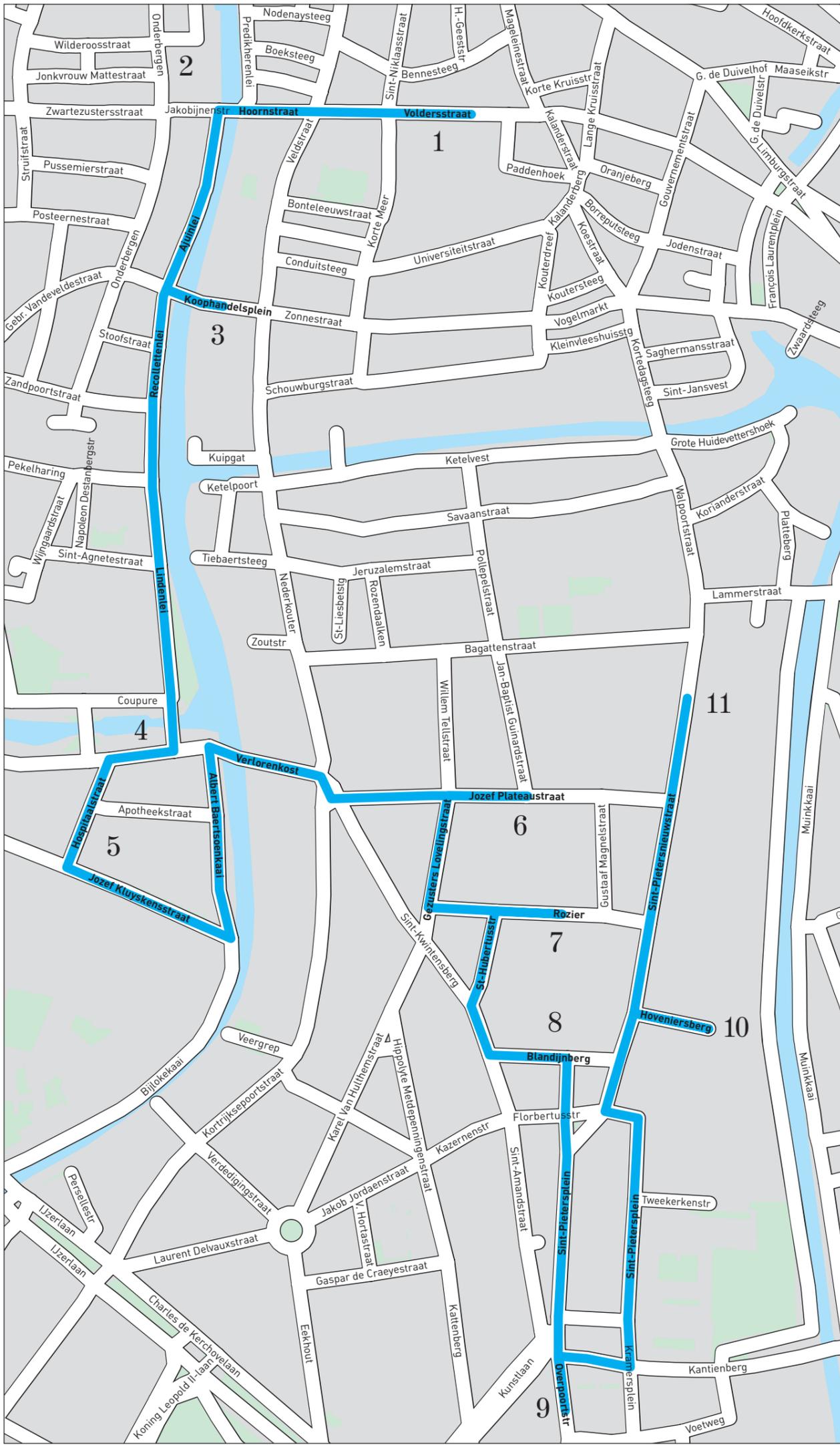
4. Coupure
Brug over de Coupure,
aan de plezierhaven

5. Rommelaere
Kruispunt Hospitaalstraat
en Jozef Kluyskensstraat

6. Plateau
Jozef Plateaustraat 22

7. Boekentoren
Rozier 9

8. Blandijn
Blandijnberg 2

9. Overpoortstraat
Overpoortstraat

10. De Thermanal
Hoveniersberg, aan het water

11. UFO
Sint-Pietersnieuwstraat 33

Redactie: Fien Danniau
Eindredactie: Ruben Mantels
Beelden: Fien Danniau en Pieter Morlion
Grafisch ontwerp: www.janenrandaald.be
www.UGentPassage.be

UGENT PASSAGE EEN TOER LANGS STAD & UNIVERSITEIT MET GRATIS AUDIOGIDS

UGENTMEMORIE

- Wandel UGentPassage:**
1. met deze folder en kaart
  2. met kaart en audiogids
  3. met de app voor iPhone en Android
  4. met de mobiele site
  5. helemaal virtueel

www.UGentPassage.be

UGENTPASSAGE

Een toer langs stad & universiteit

Het sprookje van Gent en UGent begint op 9 oktober 1817. Die dag wapperen de vlaggen op het stadhuis en luiden de klokken van het Belfort. In de troonzaal van het stadhuis opent de Hollandse kroonprins in het bijzijn van de twaalf professoren en alle stedelijke, provinciale en militaire autoriteiten de nieuwe universiteit. Gent zou een andere stad worden dankzij de UGent. Studenten en wetenschappers kleuren sindsdien het stedelijke landschap. Ze wonen, werken, vinden een lief en blijven plakken in Gent. De stad zou er letterlijk anders gaan uitzien door de UGent. Ontelbare openbare gebouwen en privéwoningen worden ontworpen en verbouwd door de ingenieurs van de UGent. En dan zijn er nog de tientallen universiteitsgebouwen zelf... Omgekeerd geldt natuurlijk hetzelfde: de universiteit zou niet dezelfde zijn zonder de stad. Hun wederzijdse geschiedenis leer je in deze wandeling kennen. UGentPassage neemt je mee langs de geschiedenis en het gemeenschappelijke geheugen van stad en universiteit. De elf locaties op de route zijn symbolische plaatsen waar de universiteit zich verankerde in de stad. Het zijn ‘lieux de mémoire’ of plaatsen van herinnering die de relatie tussen universiteit, stad en samenleving op scherp stellen.

1. Aula

Voldersstraat 9

De Aula is het glorieuze welkomstgeschenk van de stad aan de universiteit. De acht zuilen en het timpaan doen denken aan een Griekse tempel en dat is ook de bedoeling van architect Lodewijk Roelandt. De Aula moet een ‘Tempel van de wetenschap’ zijn waar de rede wordt gevierd. Buiten en binnen gebruikt Roelandt allerlei classicistische stijlelementen om het gebouw een monumentale indruk te geven. Kunstkenners zijn daar kritisch over: ze vinden de Aula een stilistische kakafonie. Maar dat zal stad en universiteit een worst wezen: 19de eeuwse reisgidsen nemen de Aula snel op als driesterrenlocatie en tot vandaag is het een blikvanger.

Na de feestelijke inhuldiging in 1826 overlaadt de universiteit haar pronkerige feestpaleis met symbolen en rituelen. De symboolwaarde van de Aula maakt het voor hoogleraren, studenten, bestuurders en politici de ideale plek om uitspraken te doen over de stand van de wetenschap, het onderwijs, de uni-versiteit, het volk en het land.

De stad en haar burgers blijven als gulle schenker welkom in het ‘Paleis van de Universiteit’. Zo is het bij de opening van het academiejaar traditie dat niet alleen de rector maar ook de burgemeester een toespraak geeft. Tot aan de Eerste Wereldoorlog reikt de stad tijdens die openingsplechtigheid de prijzen uit voor de beste atheneumleerlingen. Zelfs de Gentse Belfortdraak vindt in 1912 onderdak in de Aula wanneer de toren van het Belfort wordt verbouwd. De zuilen worden in 2000 op het netvlies van de Gentenaars gebrand als kunstenaar Jan Fabre ze bekleedt met hammen.

2. Het Pand

Kruispunt Predikherenlei en Hoornstraat, op het brugje over de Leie

Het grote grijze gebouw aan het water dat het meest in het oog springt is Het Pand. Als de universiteit in 1963 dit oude dominicanenklooster koopt, ligt het er maar verloederd bij. Door de jarenlange staat als groezelige huurkazerne kennen de Gentenaars Het Pand onder de bijnaam ‘vlooienspaleis’. De UGent wil er een nieuwe studentenhome in onder brengen. Maar dat is buiten de dienst Monumentenzorg van de stad gerekend! Die vindt dat Het Pand na 750 jaar geschiedenis beter verdient.

Een bijzondere episode uit die geschiedenis is de calvinistische universiteit die er tussen 1580 en 1584 onderdak vindt. In deze ‘eerste universiteit van Gent’ worden protestantse predikanten opgeleid. Hoewel deze universiteit geen lang leven is beschoren, gebruikt de stad het 230 jaar later als argument in het lobbywerk voor de komst van de rijksuniversiteit.

Vandaag is Het Pand na een lange en grondige restauratie het culturele centrum van de universiteit geworden. Het biedt onderdak aan de dienst communicatie, een restaurant, de Faculty Club, verscheidene congresruimtes en drie historische collecties.

3. Justitiepaleis

Koophandelsplein

Je staat oog in oog met Hyppolyte Metdepenningen. Hij was een Gentse advocaat, journalist, vrijmet-selaar en politicus en stond mee aan de wieg van de Gentse liberale partij. Niet slecht voor de eerste alumnus van de UGent! Deze bronzen Metdepenningen heeft menig student met de staart tussen de benen het imposante gerechtgebouw zien betreden. Want zoals dat gaat in een studentenstad, leidt de combinatie van jeugdige overmoed en schuimende bierkragen wel eens tot overlast. Als je er de studentenalmanakken op naleest, lijkt het wel of een boemelavond pas geslaagd is als Gentenaars je woedend uitschelden of de politieagenten je achternazitten.

delen door de universiteitsartsen kunnen voortaan terecht in dit Rommelaerecomplex. Voor verpleging en hospitalisatie moeten de patiënten naar de Bijloke. Dat betekent dat ze dagelijks door weer en wind van het ene naar het andere gebouw gerold moeten worden.

6. Plateau

Jozef Plateaustraat 22

Kerstmis 1881. Driehonderd gezinnen van het Bataviabeluik krijgen te horen dat ze plaats moeten ruimen voor de komst van een nieuw universiteitsgebouw. Het kan de stad niet zoveel schelen waar de arbeiders heen gaan. Het voornaamste is dat de armtierige buurt — een gevaar voor de volksgezondheid! — wordt gesaneerd.

Tien jaar later opent dit Instituut van de Wetenschappen. Het heeft een oppervlakte van 14.700 vierkante meter en is een van de grootste gebouwen van België. Omdat het gebouw omgeven is door smalle straten, is het niet in één oogopslag te bekijken. Maar het is werkelijk gigantisch. Het is opnieuw een stadsarchitect en hoogleraar die het ontwerp maakt. Adolphe Pauli tekent een gebouw op maat van de 19de eeuwse wetenschappen vol laboratoria, leslokalen, werkplaatsen en kabinetten. Er zijn twee ingangen. Die in de Plateaustraat geeft toegang tot de ingenieurscholen. De rijke voorgevel van het majestueus gebouw herinnert aan de grandeur van de opleiding: de Gentse ingenieursscholen waren wereldvermaard in de negentiende eeuw. De tweede ingang van het complex ligt in de Rozierstraat en geeft toegang tot de faculteit Wetenschappen.

Wat niemand kan voorspellen is hoe snel de wetenschappen en studentenaantallen in de 20ste eeuw zullen expanderen. In 1905 is de Plateau, ondanks zijn monumentale omvang, al te klein. Sindsdien is het gebouw ononderbroken in transitie: verdiepingen worden opgesplitst, binnenpleinen volgebouwd, kelders ingericht, afdelingen verhuisd. Het Plateaugebouw is een quasi ondoordringbaar labyrint geworden waar generaties studenten in zullen verdwalen.

7. Boekentoren

Rozier 9

‘Mchtig symbool van wetenschap’, ‘schending van het Gentse luchtruim’, ‘symbolische vuurbaak’, ‘academische erectie’, ‘kathedraal van kennis’,... De perceptie van de Boekentoren varieert. De Gentenaar heeft moeten wennen aan deze vierde toren in de stadsskyline.

Een meesterwerk is het in ieder geval. Architect Henry van de Velde heeft hier een modernistisch totaal kunstwerk ontworpen. Interieur en exterieur van de universiteitsbibliotheek bestaan uit een samenspel van horizontale en verticale krachtlijnen. Het geheel oogt sober, evenwichtig en krachtig. Precies wat de zopas vernederlandste universiteit in de jaren 1930 wil uitstralen. Het contrast met de oude, koude en vochtige Baudelooibibliotheek die de universiteit deelt met de stad kan niet groter zijn. De keuze voor een toren voor de nieuwe bibliotheek is niet vanzelsprekend. Van de Velde heeft heel wat overredingskracht nodig voor zijn ‘boekenkast in de hoogte’. Vandaag rusten er ongeveer 3 miljoen boeken, tijdschriften en manuscripten. Maar met de algemene toestand van het gebouw is het slecht gesteld. Decennia van verwaarlozing en onzorgvuldig oplapwerk hebben hun tol geëist. Ironisch genoeg is het juist de lamentabele staat van de Boekentoren die mee voor zijn revival zorgt. Sinds de deelname aan de Monumentenstrijd in 2007 vervangt de Boekentoren meer en meer de zuilen van de Aula als uithangbord van de universiteit. Ook de stad speelt het gebouw als cultureel ijkpunt uit.

8. Blandijn

Blandijnberg 2

Aangekomen aan de faculteit Letteren & Wijsbegeerte, gekend als ‘de Blandijn’, wandel je de naoorlogse universiteit binnen. Een tijdperk waarin democratisering, massificatie en grijze bouwbedrijvigheid domineren. De tientallen naoorlogse universiteitsgebouwen zullen mee het stadsbeeld bepalen, maar zijn op architecturaal vlak veel minder uitdagend dan hun voorgangers. Deze Blandijn bijvoorbeeld kan moeilijk het meest sprankelende gebouw van het universitaire patrimonium worden genoemd. Het is nachtans Henry van de Velde himself die zich aanvankelijk aan de bouwplannen zet. Hij tekent een prachtig complex dat uitgeeft op het Sint-Pietersplein en een eenheid vormt met de Boekentoren. Maar de universiteit verandert sneller dan Van de Velde kan tekenen. Na dertig jaar bureaucratische lijdensweg gooit hij ontgoocheld de pen op tafel en nemen zijn leerlingen het over. Het uiteindelijke resultaat is dit gebouw in geglazuurde kleitegels waarvan de enige architecturale bijzonderheid de overdekte ingang is.

Maar de Blandijn hoeft geen prestigieuze parel te zijn om een belangrijk centrum te worden van de universiteit. De centrale ligging, het grote auditorium E, de nabijheid van het Studentenhuis en de geëngageerde Letterenfaculteit maken van de Blandijn een studentikoos middelpunt. De meeste bekendheid geniet het gebouw als centrum van de woelige studentenprotesten in de jaren zestig, zeventig en tachtig. De Blandijn wordt keer op keer besmeurd, bezet en belegerd. Het krijgt een reputatie als ‘het Cuba van Gent’.

9. Overpoortstraat

Overpoortstraat

Zeggen dat de Overpoortstraat getekend is door de aanwezigheid van de universiteit en haar studenten is een understatement. De straat is een bijna mythische studentenenclave vol café’s en snackbars. Ze vormt het decor voor de fuiven, cantussen, dopen en thema-avonden van de tientallen studentenverenigingen van de UGent en van de hogescholen. De concentratie en het spectaculaire aantal studenten is ongezien en zorgt aanvankelijk voor heel wat overlast. Politie, horeca en studenten hebben tijd nodig om vreedzaam en zonder gebroken glas de drukke donderdagavonden door te komen.

De snelle opeenvolging van studentengeneraties doet in het geval van de Overpoortstraat vergeten hoe jong de studentikoze aanwezigheid er is, alsof de universiteit haar uitgaanskwartier nooit elders heeft gehad. Niets is minder waar natuurlijk. 150 jaar lang gaat de Gentse student uit in de cafés en spijshuizen in de buurt van de Voldersstraat en in de jaren vijftig verschuift de uitgaansbuurt eerst nog naar de Kuiperskaai.

De Overpoort verkrijgt haar status als studentenboulevard door de komst van nieuwe campussen aan de Ledeganck, De Sterre en het U.Z. Het is de Overpoortstraat die deze nieuwe universiteitssites ten zuiden van de stad verbindt met de ‘oude universiteit’ in het stadscentrum. De UGent bouwt in en rond de centraal gelegen Overpoortstraat een studentenrestaurant en drie homes. En in het kielzog van de studenten volgt de Gentse middenstand...

10. De Thermanal

Hoveniersberg, aan het water

Idyllisch aan het water, verscholen tussen het groen hebben de Gentse studentenverenigingen hier hun eigen onverstoorbare oase. Het studentenhuis is ondergebracht in de oude stookplaats van de universiteit. Aan de kade werden de kolen gelost die in de thermische centrale werden verwerkt tot stoom. Via een buizensysteem verwarmde de stoom de aanpalende universiteitsgebouwen.

Na een prestigieuze renovatie van het oude ‘kolenkot’, opent studentenhuis De Thermanal in 2006 de deuren. De bakstenen schouw verraad nog steeds de oude functie van het gebouw. In vergelijking met het om de hoek gelegen oude studentenhuis De Brug, is De Thermanal een paleis. De 21ste-eeuwse student is een klant geworden van de universiteit en wordt er in de watten gelegd met infrastructuur en voorzieningen.

Gent kan dan ook echt niet om de studenten heen. Het is een immense groep: 32.000 universiteitsstudenten en nog eens zoveel hogeschoolstudenten. Op een bevolking van 240.000 Gentenaars is dat één op vijf. En het aantal blijft maar toenemen. De impact van de studenten op mobiliteit, huisvesting en afvalverwerking is enorm. De stad gaat de tsunami te lijf met heel veel communicatie en preventie. De universiteit ontlast de stad door het aanbieden van studentenvoorzieningen: homes, resto’s, sportterreinen, fietsen, artsen, enz. Maar het blijft anno 2011 de grootste uitdaging om de studentenstroom te verzoenen met de rest van de stad.

11. UFO

Sint-Pietersnieuwstraat 33

De laatste etappe van UGentPassage brengt ons bij het Universiteitsforum, of kortweg UFO. Sinds 2010 is deze opvallende parel het architecturale visitekaartje van de UGent. De stijlbreuk met de utilitaire monolieten uit de jaren 1960 en 1970 is overduidelijk. Anders dan tijdens die vorige bouwfase is de universiteit haar eigen bouwheer geworden en kan ze zich nu op architecturaal vlak profileren. Voor grote bouwprojecten organiseert de UGent prijsvragen en werkt ze samen met prestigieuze architectenbureaus.

Het UFO is een ontwerp van Stéphane Beel en Xavier De Geyter. Twee van de belangrijkste architecten in Vlaanderen en vertegenwoordigers van de Nieuwe Eenvoud. Blikvanger van het gebouw is de ruime foyer die de hele lengte van het gebouw inneemt. Binnen wordt het UFO gedomineerd door een omvangrijk auditorium met een capaciteit van duizend personen. Links en rechts van het auditorium zijn kantoren van de centrale diensten en van de vakgroepen Geschiedenis en Archeologie ondergebracht. Het UFO maakt als uithangbord deel uit van een masterplan voor de Sint-Pietersnieuwstraat. Dat plan moet de samenhang tussen de universiteitsgebouwen in de straat vergroten en met enkele nieuwe pleinen voor verlichting zorgen. De 21ste-eeuwse bouwactiviteiten van de UGent in het stadscentrum wijzen op een ideologische kentering. Universiteit en stadsbestuur kiezen er voor om de universiteit en de studenten actief in het stadsleven te betrekken. Ook al vraagt dit van beide een weldoordacht en hernieuwd engagement.

Honger naar meer geschiedenis van stad en universiteit?

Op www.UGentMemorie.be kun je deze passage virtueel nawandelen met extra foto’s en informatie. Je vindt op UGentMemorie, het virtuele geheugen van de UGent, tientallen artikelen en herinneringen over de plaatsen, personen en gebeurtenissen van de UGent in relatie tot stad en maatschappij.